

Тақырып: Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің басқа да әскерлері мен құралымдардың Жалпыәскери Жарғылары

1. Сабақтың мақсаты: Білім алушыларға Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен құралымдардың Жалпыәскери Жарғылары туралы түсінік беру.

2. Сабақтың барысы:

а) Ұйымдастыру кезеңі:

Взвод командирі білімгерлерді сапқа тұрғызады, оқытушыға рапорт береді, амандасу, түгендеу, білімгерлердің сырт көрінісін тексеру.

ә) Өтілген тақырыпты сұрау кезеңі:

1. Экстремизм мен терроризм түсінігінің мәнін түсіндіріңдер.
2. Экстремистік қызметтің субъектісі кім болып табылады?
3. Сендерге экстремизмнің қандай бағыттары белгілі? Олар туралы әңгімелендер.
4. Қазақстан Республикасының «Экстремизмге қарсы іс қимыл туралы» Заңы экстремизм түсінігіне қандай анықтама береді?
5. Экстремизм мен терроризмнің сипатты белгілерін атаңдар.

б) Негізгі бөлім:

Қазақстан республикасы Қарулы күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының жалпыәскери жарғылары, олардың әскери ұжым қызметі мен тұрмыс тіршілігіндегі маңызы Қазақстан Республикасы Қарулы Күште рінің Жарғылары жеке құрамды тәрбиелеу мен оқыту негіздеріндегі әскери қызмет заңдарының жиынтығы болып табылады. Онда әскери қызметшілердің міндеттері мен құқықтары және өзара қарым - қатынастары анықталады.

Жарғылар әскерлердің өмірі мен күнделікті қызметін, тұрмысының барлық жақтарын қатаң және нақты түрде белгілейді. Әскердегі белгіленген тәртіпке, ұйымдастырушылық , әскери тәртіптілікті ұстап тұру мәселелеріне анық нұсқаулар береді.

Қазіргі қолданылып жүрген жарғыларда Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері қалыптасуының көпжылдық тәжірибесі ескерілген және шығармашылық тұрғыдан қорытындыланған. Олар әскери - техникалық прогресс нәтижесінде қол жеткізілген әскери істің қазіргі даму деңгейін және соңғы жылдарда әскери салада болған өзгерістерді қамтиды.

Әскери жарғыларға: Ішкі қызмет Жарғысы, Гарнизондық және Қарауылдық қызметтер Жарғысы, Саптық Жарғы, Тәртіптік Жарғы жатады. Жарғыларда әскери қызмет пен әскери тәртіптің негіздері баяндалады.

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери жарғылары Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 5 шілдедегі №364 Жарлығымен бекітілген. «Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғыларын бекіту туралы», «Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 5 шілдедегі №364 Жарлығына өзгерістер енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 2 ақпандағы № 187 Жарлығы.

Жарғыда жауынгердің тәртібі мен әскери қызметі және негізгі әскери тәртібі туралы жазылған.

Әскери жарғылардың ережелерін Қарулы Күштердегі барлық бөлімдер мен бөлімшелер, сондай - ақ Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құрылымдары орындауға міндетті.

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің қызметшілерінің өмірі мен қызметі әскери жарғылар болып табылатын нормативті - құқықтық құжаттармен қатаң түрде белгіленеді.

Заң тұрғысынан алғанда, әскери жарғылар дара басшылық негізінде әскери қызметшілер қарым - қатынасының әртүрлі жағын, әскери тәртіптілік пен заңдылықтарды реттейтін, мемлекет бекіткен нормативтік - құқықтық актілердің жиынтығы.

Жарғылар әскери өмір мен оның әрекеттерінің сан түрлі қырын реттейді: әскери қызметшілерді оқыту мен тәрбиелеудің міндеттерін, нормалары мен әдістерін, әскердің күнделікті өмірін ұйымдастыру тәртібін ішкі, гарнизондық, қарауылдық, патрульдік, парк, лагерьлік және басқа да арнайы қызметтердің күн тәртібін; әскерді орналастыру материалдық - тұрмыстық және медициналық қамтамасыз етуді; әскери қызметшілердің құқығын, міндеттері мен тәртіптік жауапкершілігін; жауынгерлердің қызметтегі және одан тыс уақыттағы өзара қарым - қатынасы мен мінез - құлқын; қатаң жарғылық тәртіпті, жоғары ұйымдастырушылықты, әскери тәртіптілік пен ұрысқа дайындықты сақтаудың құқықтық жағы мен әдістерін реттейді.

Ішкі қызмет жарғысы әртүрлі санаттағы әскери қызметшілердің жалпы және лауазымдық қызмет міндеттерін, бастықтар мен бағыныстылар арасындағы қарым - қатынасты, бұйрық беру мен орындалу тәртібін, әскери сыпайылық ережелері мен жеке құрамның мінез - құлқын, яғни әскери қызметкерлердің негізгі ішкі тәртіп ережелерін анықтайды.

Тәртіптік жарғыда әскери тәртіптің мәні, жауынгерлердің міндеттері мен әскердегі белгіленген оның негізгі талаптары, реті, көтермелеулер мен сөгіс жариялаудың түрлері, бастықтар мен командирлердің тәртіптік құқықтары баяндалады.

Гарнизондық және қарауылдық қызметтер жарғысында гарнизондық және қарауылдық қызметті тағайындау мен ұйымдастыру мәселелері белгіленеді. Жарғыда гарнизондағы лауазымды адамдардың және қарауылдық қызмет атқарушы әскери қызметшілердің міндеттері мен құқықтары, әскердің қатысуымен гарнизондық және басқа да шара ларды өткізу тәртібі айқындалады.

Саптық жарғы әскери қызметшілердің және бөлімшелердің саптық тәсілдерді орындау ережелері мен тәртібін, саптық байқау өткізу ретін, сап алдында жауынгерлік Туды алып жүру ережелерін, сап алдындағы әскери қызметшілердің міндетін, сондай - ақ ұрыс алаңында жылжи білу жолдарын баяндайды.

Сарбаздардың жауынгерлік іс - әрекеті мен қызметі, оқуы және өмірінің барлық жақтары жарғылармен, командирлер және бастықтардың бұйрықтарымен белгіленеді. Жарғылар олардың өмірі мен қызметіне айрықша нақтылық пен үйлесімділік енгізеді, әскери қызметшілер бойында қажетті дағдылар мен әдеттерді қалыптастыруға ықпал етеді, олардың ерік - жігері мен мінезін шынықтырады, ішкі тәртіптілікті қалыптастырады.

Жарғы талаптарын барлық сарбаздар қай жерде болса да, мысалы, сапта немесе саптан тыс бөлімше, бөлім аумағынынан тыс жерлерде болсын орындауға міндетті.

Тәртіпті жауынгер деп әскери анттың, жарғылардың, заңдардың талаптарын жақсы білетін, оның талаптарын күнделікті іс - әрекетінде қатаң басшылыққа алатын, жарғы талаптарын орындауда командирге көмектесетін, жолдастарының лайықсыз қылықтарын тоқтататын, бөлімдер мен бөлімшелердің жоғары дәрежеде ұрысқа дайындығын ұстап тұруға қатысты міндеттерді сапалы да тиімді шешетін, жауынгерді айтуға болады.

Жарғылардың басты талабы — әскери қызметшілердің Отанды қорғаудағы жекебасының жауапкершілігіне, өз халқына, Отанына адал қызмет етуіне, жоғары қырағылық пен тұрақты ұрыстық дайындықты ұстап тұруына негізделеді.

Біздің барлық жарғыларымыз адамгершілік принциптеріне негізделіп жасалады. Сонымен қатар жарғылар әскери қызметшілердің бір бірімен қарым - қатынас жасаудағы сыпайылықты, қайырымдылықты, адамдардың мұқтаждықтары мен талап - тілектеріне барынша қамқорлық көрсетуді де қарастырады. Әскери жарғылар әскери қызметшілерден қоғамдық орындар мен көшеде өзін абыроймен ұстау және мораль талаптарын қатаң сақтауды, ұстамдылық пен қарапайымдылықты, жоғарымәдениет үлгісі бола білуді талап етеді. Әскери қызметшілер қызмет мәселелері бойынша бір - біріне «сіз» деп тіл қатулары тиіс.

Әскери ұйымдар жарғы ережелерінсіз, олардың талаптары мен нормаларынсыз жұмыс істеулері мүмкін емес. Жарғылар сарбаздарды осы заманғы соғыста жеңіске жету қажетті идеялық сенімділікке, ерлікке, батырлыққа, әскери жолдастыққа, бастамашылдыққа, моральдық жауынгерлік қасиеттерге тәрбиелеу жолындағы қуатты құрал болып табылады.

Әскери қызметшілердің жалпы міндеттері.

Әскери атақтар және айыру белгілері.

Қазақстан Республикасын қорғау оның әр азаматының қасиетті борышы және міндеті. Қазақстан Республикасы азаматтары әскери қызметті заңда көрсетілген тәртіп бойынша атқарады.

Әскери қызмет атқару – қоғам және мемлекет тарапынан берілген аса зор жауапкершілік. Ол әскери қызметшіден биік моральдық - этикалық өнегелілікті талап етеді.

Қазақстан Республикасының азаматтары әскери қызметті ерікті түрде шақыру бойынша немесе келісімшартқа отыру арқылы атқарады. Ол Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінде немесе басқа да әскери бөлімдерге заңда көрсетілген тәртіппен алынады.

Әскери қызметші мәртебесіне қоса әрбір әскери қызметші Қазақстан Республикасының азаматы ретінде өзіне тиесілі барлық құқықтарды және әскери қызметкерлерге тиесілі жеңілдіктерді пайдалана алады.

Әскери қызметші қызмет барысында (әскери міндетін өтеу кезінде) мемлекеттік қызметкер болып саналады және мемлекеттің қорғауында болады.

Мемлекет өз кезегінде әскери қызметші өз міндетін адал атқару, яғни өз Отаны – Қазақстан Республикасын қорғау үшін бар күш - жігері мен кәсіптік шеберлігін аямайды деп сенім білдіреді.

Әскери қызметші:

1) Қазақстан Республикасының Конституциясын және басқа да нормативтік құқықтық актілерін, сондай - ақ жалпыәскери жарғылардың талаптарын қатаң сақтауға;

2) белгіленген тәртіппен әскери ант қабылдауға , оған адал болуға, өз халқына шексіз қызмет етуге, Қазақстан Республикасын батыл, шебер қорғауға, әскери борышын өткеруге, әскери қызметтің қиындықтарын табандылықпен көтеруге;

3) өз Отанының патриоты болуға, өзінің іс - қимылымен мемлекеттік биліктің беделін нығайтуға, мемлекеттің мүдделерін қорғауға, әскери қызметшілер арасындағы достықты нығайтуға;

4) адал, тәртіпті, ержүрек болуға, әскери борышын өткеру кезінде дұрыс бастама танытуға;

5) командирлердің (бастықтардың) бұйрықтарын дәлме - дәл және мерзімінде орындауға, оларға мүлтіксіз бағынуға және оларды ұрыста қорғауға, әскери бөлімнің жауынгерлік Туын сақтауға;

6) әскери – кәсіби білімін ұдайы меңгеруге, өз машығы мен әскери шеберлігін жетілдіруге;

7) оған сеніп тапсырылған қаруды, қару - жарақ пен әскери техниканы білуге және қолдана алуға, оның сақталуын және дұрыс пайдаланылуын қамтамасыз етуге, әскери мүлік пен басқа да материалдық құралдарды күтіп - ұстауға;

8) жауынгерлік жолдастықты бағалай білуге, әскери қызметшілерді қауіптен құтқаруға, оларға сөзбен және ісімен көмектесуге, әрқайсысының ар намысы мен қадір - қасиетін құрметтеуге, өзіне және басқаларға қатысты дөрекілік пен қорлауға жол бермеуге, олардың лайықсыз қылықтар жасауынан сақтандыруға;

9) әскери әдептілік, мінез - құлық және әскери сәлемдесу қағидаларын, әскери қызмет міндеттерін орындау кезінде әскери киімін киіп жүруге және әрдайым, барлық жерде өзін лайықты әрі абыроймен ұстауға;

10) қырағы болуға және мемлекеттік құпиялардың жария болуына жол бермеуге;

11) әскери қызмет өткеру туралы келісімшарттың талаптарын сақтауға;

12) Қарулы Күштердің әскери бөлімдері мен бөлімшелері, халық аралық шарттарға сәйкес бірлескен (коалициялық) Қарулы Күштер құрамында қарулы жанжалдарға қатысуға;

13) денешынықтырумен айналысуға, уәкілетті органдардың басшылары бекітетін дене дайындығы жөніндегі нормативтердің талаптарын сақтауға және орындауға міндетті.

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери қызметшілерінің әскери атақтарының тізбесі

Әскерлік атақтар	Кемелік атақтар
Сарбаздар (матростар) құрамы	
қатардағы жауынгер	матрос
ефрейтор	аға матрос
Сержанттар (старшиналар) құрамы	
кіші сержанттар құрамы	
кіші сержант	екінші сатылы старшина
сержант	бірінші сатылы старшина
аға сержант	бас старшина

Әскерлік атақтар	Кемелік атақтар
аға сержанттар құрамы	
үшінші сыныпты сержант	үшінші сыныпты старшина
екінші сыныпты сержант	екінші сыныпты старшина
бірінші сыныпты сержант	бірінші сыныпты старшина
жоғары сержанттар құрамы	
штаб - сержант	штаб - старшина
шебер - сержант	шебер - старшина
Офицерлер құрамы офицерлер құрамы	
кіші офицерлер құрамы	
лейтенант	лейтенант
аға лейтенант	аға лейтенант
капитан	капитан - лейтенант
аға офицерлер құрамы	
майор	үшінші дәрежелі капитан
подполковник	екінші дәрежелі капитан
полковник	бірінші дәрежелі капитан

Әскерлік атақтар	Кемелік атақтар
жоғары офицерлер құрамы	
генерал - майор	контр - адмирал
генерал - лейтенант	вице - адмирал
генерал - полковник Армия генералы	адмирал

Медициналық немесе заңгер мамандықтары бар офицерлердің әскери атақтарына тиісінше «медицина қызметінің», «әділет» т.б. сөздер қосылып айтылады.

Авиацияның жоғарғы құрамдағы офицерлерінің әскери атақтарына (ұшқыштық, инженерлік, инженерлік - авиация дайындығы бар) «авиация» деген сөз қосылып айтылады.

Мысалы: медицина қызметінің лейтенанты, медицина қызметінің генерал - майоры, әділет генерал - майоры, авиация генерал - майоры.

Запастағы немесе отставкадағы әскерлердің шеніне тиісінше «запастағы» және «отставкадағы» сөзі қосарланып айтылады.

Сержант (старшина) әскери атақтарына әскер түрінің немесе қызметінің атауы қосылмайды.

Оқу бөлімдерінде, әскери (арнайы) оқу орындарында оқып жатқан әскери қызметкерлерге, егер оның сержант немесе офицерлік атағы болмаса курсант деп аталады.

в) Қорытынды бөлім:

Сұрақтар:

1. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа әскерлері мен әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары дегеніміз не?
2. ҚР ҚК жалпыәскери жарғыларының талаптары қандай қағидаттарға құрылған?
3. ҚР ҚК Ішкі қызмет жарғысының жалпы мазмұнын сипаттаңдар.
4. Тәртіптік жарғы ҚР ҚК әскери қызметшілеріне қандай талаптар қояды? Оның мазмұны қандай?
5. Гарнизондық және қарауылдық қызметтерін ұйымдастыру мен атқару мәселелері қандай жарғыда белгіленген? Бұл жарғының жалпы мазмұнын сипаттаңдар.
6. ҚР ҚК Саптық жарғысында қандай талаптар белгіленген? Осы жөнінде әңгімелендер.
7. Әскери қызметшілердің жалпы міндеттері қандай?
8. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери қызметшілері үшін белгіленген әскери атақтарды атаңдар.

Тапсырма:

Әскери қызметшілердің әскери атағы бойынша бағыныштылық тәртібін анықтаңдар.

Қазақстан Республикасының Президенті — Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Жоғарғы қолбасшысы (әскери шенсіз)

Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері офицерлік құрамының әскери атақтарына арналған погон үлгілері
Генералдар мен адмиралдардың погон үлгілері

армия генералы

генерал-лейтенант

адмирал

генерал-лейтенант

вице-адмирал

генерал-майор

контр-адмирал

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдары офицерлерінің (келісімшарт және әскерге шақыру бойынша) погондары (көмкермелер мен көлденең жолақтары – әскер тегі бойынша)

ПОЛКОВНИК

ПОДПОЛКОВНИК

майор

КАПИТАН

аға лейтенант

лейтенант

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдары сержанттарының және сарбааздарының (мелісімшарт және әскерге шақыру бойынша) погондары (көмкерме – әскер тегі бойынша)

побер-сержант

штаб-сержант

бірінші сыныпты
сержант

екінші сыныпты
сержант

үшінші сыныпты
сержант

стаб-сержант

сержант

кіші сержант

2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің басқа да әскерлері мен құралымдардың Жалпыәскери Жарғылары дегеніміз не? Оларға сипаттама беріңдер.

Жалпы әскери жарғыларға жатады	Жарғы сипаты

3. Қарулы Күштер әскери қызметшілерінің жалпы міндеттері негізінде патриотизмнің (отаншылдықтың) не екендігін тұжырымдап жазыңдар.